

Lausunto

Pvm/Datum/Date

Dnro/Dnr/DNo

14.9.2022

5130/12.01.00/2022

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Viite: Maa- ja metsätalousvaliokunta perjantai 16.9.2022 klo 9.00 / KAA 5/2022 vp /
Asiantuntijapyyntö

Eläinsuojeluasiamiehen lausunto kansalaisaloitteesta *Kaikki metsästysraudat kiellettävä lailla* (KAA 5/2022 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt eläinsuojeluasiamiestä kuultavaksi koskien kansalaisaloitetta *Kaikki metsästysraudat kiellettävä lailla*. Kiitän mahdollisuudesta lausua asiassa.

Eläinsuojeluasiamies edistää eläinten hyvinvointia seurannan, aloitteiden, ehdotusten, lausuntojen ja muun vaikuttamisen keinoin sekä tukee toimijoiden välistä yhteistyötä eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi. Työssään eläinsuojeluasiamies on itsenäinen ja riippumaton toimija.

Kansalaisaloite

Kansalaisaloitteessa esitetään, että kaikki metsästysraudat, kuten pienpetorausdat on kiellettävä lailla. Kieltoa perustellaan sillä, että rautoihin jää myös muita eläimiä kuin pyynnin kohde-eläimiä, kuten karhuja, mikä aiheuttaa eläimille turhaa kärsimystä. Vuonna 2021 lopetettiin kolme karhua, jotka olivat vahingoittuneet pienpetorausdasta. Kansalaisaloitteessa tuodaan myös esiin luonnonvaraisten eläinten puutteellinen auttaminen Suomessa, vaikka lainsäädäntö velvoittaa auttamaan sairasta, vahingoittunutta tai muuten avuttomassa tilassa olevaa luonnonvaraista eläintä.

Metsästysrautoja koskeva sääntely

Metsästysraudoista säädetään metsästysasetuksen (1993/666) 10 §:ssä, jonka mukaan eläinten pyytämisessä on sallittu käyttää vain rautoja, jotka aiheuttavat lauetessaan eläimen välittömän kuoleman. Raudat on huollettava säännöllisesti ja ne on sijoitettava siten, ettei niistä aiheudu vaaraa ihmisille eikä muille kuin pyydystettävälle eläimelle. Rautoja saa käyttää maalla hillerin, karpän, näädän ja oravan metsästämiseen ja rauhoittamattomien nisäkkäiden pyydystämiseen sekä veden alla euroopanmajavan ja kanadanmajavan metsästämiseen ja rauhoittamattomien nisäkkäiden pyydystämiseen. Pykälässä asetetaan enimmäispituudet rautojen läpimitalle.

Lausunto

Pvm/Datum/Date

Dnro/Dnr/DNo

14.9.2022

5130/12.01.00/2022

Maa- ja metsätalousministeriö on valmistellut asetusehdotuksen metsästysasetuksen 10 §:n muuttamisesta, jossa tarkennetaan sääntelyä pienpetorautojen suojaamisen osalta pyrkimyksenä sen varmistaminen, ettei rautojen käytöstä aiheudu vaaraa muille kuin pyydystettävälle eläimille.¹ Lausunnoille lähetetyn asetusehdotuksen mukaan maalla käytettävät raudat olisi sijoitettava suojarakenteen sisälle siten, että raudat laukeavat suojarakennetta liikuttaessa. Lisäksi suojarakenteen suuaukon läpimitalle asetettaisiin enimmäismitat (6 cm sekä 8 cm raudalle, joka sijoitetaan yli 150 cm:n korkeuteen maanpinnasta mitattuna). Näiden ehdotettujen säännösten tavoitteena on lisätä rautapyynnin turvallisuutta ja estää karhujen loukkaantuminen rautoihin. Asetusehdotuksesta antamassa lausunnossani olen todennut, että ehdotetut tiukennukset pienpetorautojen käyttöön eivät ole riittäviä rautapyynnin turvallisuuden lisäämiseksi eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta.²

Rautapyynti ja eläinten hyvinvointi

Eläinsuojeluasiainmies tarkastelee pyyntimenetelmiä ja -välineitä sekä niiden sääntelyä eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta. Eläimen hyvinvointi on eläinyksilön kokemus sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta. Eläinten pyydystämiseen käytetyt menetelmät vaikuttavat monin tavoin luonnonvaraisten eläinten hyvinvointiin. Pyyntimenetelmien vaikutuksia eläinten hyvinvointiin tulisi arvioida tutkittuun tietoon perustuen huomioiden hyvinvoinnin eri osa-alueet sekä eläinten hyvinvoinnille aiheutuvan haitan vakavuus ja kesto.³ Rinnalle tarvitaan myös eettistä arviointia. Keskeistä on pyrkiä minimoimaan pyynnin haitat eläinten hyvinvoinnille sekä etsiä eettisesti kestäviä ratkaisuja luonnonvaraisten eläinten kantojen hoitoon.

Eläinsuojelulain (247/1996) mukaan eläimelle ei saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä, kipua eikä tuskaa. Eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivottomasti, ja eläimen saa lopettaa vain henkilö, jolla on riittävät tiedot eläinlajin lopetusmenetelmästä ja -tekniikasta ja riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi.

¹ Maa- ja metsätalousministeriön tiedote 24.5.2022. Pienpetorautojen käyttöön esitetään tiukennuksia – asetusmuutos lausunolle. <https://mmm.fi/-/pienpetorautojen-kayttoon-esitetaan-tiukennuksia-asetusmuutos-lausunolle>.

² Eläinsuojeluasiainmiehen lausunto maa- ja metsätalousministeriölle luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi metsästysasetuksen 10 §:n muuttamisesta, 23.6.2022. <https://www.elainsuojeluasiainmies.fi/2022/06/27/lausunto-metsastys-asetuksen-10-%24n-muuttamisesta/>.

³ Dubois, S., et al. 2017. International Consensus Principles for Ethical Wildlife Control. *Conservation Biology*, 31: 753–760. <https://doi.org/10.1111/cobi.12896>. Beausoleil, N.J., Baker, S.E., Sharp, T. 2022. Scientific Assessment of the Welfare of Trapped Mammals—Key Considerations for the Use of the Sharp and Saunders Humaneness Assessment Model. *Animals*, 12: 402. <https://doi.org/10.3390/ani12030402>.

Lausunto

Pvm/Datum/Date

Dnro/Dnr/DNo

14.9.2022

5130/12.01.00/2022

Kivuttoman lopetuksen mukainen metsästysrauta aiheuttaa eläimen välittömän kuoleman tai välittömän tajuttomuuden ja tuntemiskyvyn menetyksen, joka säilyy eläimen kuolemaan saakka.⁴ Oikein asennettu rauta, jonka toimivuus on varmennettu riittävin tutkimuksin, voi tappaa eläimen välittömästi, jolloin sen käyttö ei heikennä saaliiksi joutuvan kohde-eläimen hyvinvointia.

Suomessa ei ole kuitenkaan asetettu säädösin metsästysraudoille laatukriteereitä, jotka edellyttävät rautojen toimivuuden tutkimista asianmukaisin testein. Metsästysraudat on pyritty kansainvälisesti standardoimaan kivutonta ansastusta koskevalla AIHTS-sopimuksella Euroopan unionin, Kanadan ja Venäjän välillä.⁵ Euroopan unioni on ratifioinut sopimuksen, mutta direktiiviä metsästysrautojen standardeista ei ole kuitenkaan hyväksytty Euroopan parlamentissa, sillä AIHTS-kriteerit eivät perustu uusimpaan tutkimustietoon ja teknologiaan eikä niitä pidetä riittävinä eläinten hyvinvoinnin turvaamisen näkökulmasta.⁶ Metsästysraudoilta puuttuu siis ajantasaiset kansainväliset kriteerit eikä Suomessakaan ole asetettu tarkempia kriteereitä, jotka edellyttävät rautojen perusteellista arviointia hyvinvoinnin näkökulmasta.

Eläinten hyvinvointikeskuksen mukaan saatavilla olevien rautojen toimivuudessa on huomattavia eroja standardien puuttuessa.⁷ Testaamattomien rautojen käyttö, joiden hetitappavuus ei ole varmennettu asianmukaisin tutkimuksin, aiheuttaa riskin rautaan joutuvan eläimen hyvinvoinnin vaarantumiselle. Eläin voi kokea äärimmäistä kipua, kärsimystä ja tuskaa, jos eläin ei kuole välittömästi rautaan jouduttuaan. Hetitappavia rautoja ei tarvitse tarkastaa elävänä pyytävien loukkujen tapaan päivittäin, minkä seurauksena henkiin jäänyt eläin voi kokea pitkäkestoista, jopa päiviä kestävää kärsimystä. Vedenalaisten rautojen käyttöön sisältyy riski siitä, että mikäli pyynnin kohde-eläin ei kuole välittömästi rautaan jouduttuaan, seurauksena voi olla pitkittynyt kärsimys ja lopulta hukkuminen.

Metsästysrautojen käyttö aiheuttaa kohde-eläinten lisäksi riskin myös sivusaaliiksi joutuvien eläinten hyvinvoinnin vaarantumiselle. Metsästysraudat eivät ole valikoiva pyyntimenetelmä. Yllä mainittu valmisteilla oleva metsästysasetuksen 10 §:n muutos määrittäisi pienpetoraudan suojakotelon suuaukolle enimmäiskoon, mikä mahdollistaa kuitenkin sen, että pyydykseen voi mennä myös

⁴ Talling J.C., Inglis I.R. 2009. Improvements to Trapping Standards. DG ENV. https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/animal_welfare/hts/pdf/Final_report.pdf.

⁵ Sopimus kansainvälisestä kivutonta ansastusta koskevista standardeista Euroopan yhteisön, Kanadan ja Venäjän federaation välillä. Euroopan yhteisöjen virallinen lehti nro L 042, 14/02/1998 s. 0043–0057. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0214\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0214(02)&from=EN).

⁶ Proulx, G., Cattet, M., Serfass, T.L., Baker, S.E. 2020) Updating the AIHTS Trapping Standards to Improve Animal Welfare and Capture Efficiency and Selectivity. *Animals* 10, 1262. <https://doi.org/10.3390/ani10081262>.

⁷ Eläinten hyvinvointikeskus 2021. Rautapyynnissä on tarpeettoman kärsimyksen riski. <https://www.elain-tieto.fi/blogi/rautapyynnissa-on-tarpeettoman-karsimyksen-riski/>.

Lausunto

Pvm/Datum/Date

Dnro/Dnr/DNo

14.9.2022

5130/12.01.00/2022

muu suuaukosta mahtuva eläin kuin kohde-eläin. Vedenalaisia rautoja voi käyttää suojaamattomina, jolloin niihin voi mennä myös muita kuin pyynnin kohde-eläimiä.

Rautojen heti-tappavuus on suunniteltu kohde-eläintä varten, ja siten esimerkiksi eläimen koko ja asento rautaan mennessä vaikuttavat siihen, millä tavalla rauta iskeytyy eläimeen.⁸ Sivusaaliiksi joutuva eläin voi jäädä henkiin rautaan jouduttuaan, mistä seuraa pitkittynyttä kipua, tuskaa ja kärsimystä. Suomessa ei kerätä tietoa siitä, kuinka paljon rautoihin vammautuu tai jää sivusaalista.

Minkki luokiteltiin metsästyslaissa riistaeläimeksi vuoteen 2019 saakka, jolloin se poistettiin metsästyslain mukaisista riistaeläinlajeista. Samalla vieraslajilakia muutettiin siten, että haitallisiin vieraslajinisäkkäisiin ja -lintuihin alettiin soveltaa rauhoittamattomien eläinten pyydystämisestä ja tappamisesta annettuja metsästyslain ja -asetuksen säädöksiä. Lakimuutosten seurauksena minkin pyydystämiseksi ei tarvitse suorittaa metsästäjäutkintoa, minkä lisäksi niitä saa pyydystää ympäri-vuotisesti, myös pesimäaikaan.

Osaamattomissa käsissä rautapyynti aiheuttaa merkittävän riskin eläinten hyvinvoinnille. Ilman metsästäjäutkintoa ei voida varmistua, että eläimiä pyytävä henkilö tuntee pyyntiä ohjaavan lain-säädännön ja että hänellä on riittävät tiedot ja taidot eläinten pyytämiseen ja kivuttomaan lopet-tamiseen. Riskit eläinten hyvinvoinnille lisääntyvät pesimäaikaan pyydetessä: jos emo joutuu pyyntirautaan pesimäaikaan, emostaan riippuvaiset poikaset nääntyvät hengiltä kokien pitkäkes-toista kärsimystä. Minkin pyyntiä, kuten muidenkaan haitallisten vieraslajien pyyntiä, ei tule sallia pesimäaikaan.

Eläinsuojeluasiainmiehen näkemys metsästysraudoista

Metsästysraudat voivat aiheuttaa eläimille kipua, kärsimystä ja tuskaa, jos eläin ei kuole välittö-mästi rautaan joutuessaan. Metsästysraudat eivät ole valikoiva pyyntimenetelmä, ja siksi niiden käyttö lisää sivusaaliiksi joutuvan eläimen riskiä kokea kipua ja kärsimystä.

Rautapyyntiin liittyvien merkittävien eläinten hyvinvointiriskien takia pienpetorautojen käyttöä ei tule sallia muiden lajien kuin minkin pyyntiin, ja minkin pyynnissäkin rautojen käyttö tulee sallia ainoastaan luvanvaraisena menetelmänä alueilla, joissa minkki saalistaessaan aiheuttaa eniten haittaa luonnon monimuotoisuudelle ja joissa muut pyyntimenetelmät eivät ole käytännössä mah-dollisia, kuten saaristossa. Luvan saamiseksi tulisi edellyttää vähintään metsästäjäutkinnon tuo-maa osaamista. Vedenalaisten metsästysrautojen käyttö tulee kieltää kokonaan. Myös minkin

⁸ Proulx, G. et al. 2020.

Lausunto

Pvm/Datum/Date

Dnro/Dnr/DNo

14.9.2022

5130/12.01.00/2022

pyyntiin on tarpeen etsiä parempia ratkaisuja rautapyyntiin liittyvän eläinten kärsimyksen riskin takia.

Pyynnissä käytettäville raudoille tulisi asettaa säädöksiin laatukriteerit siten, että rautojen laatu kivuttoman kuoleman aiheuttavana pyyntimenetelmänä on tutkittu ja arvioitu perusteellisesti, ja vain laatukriteerien mukaisia rautoja tulisi saada myydä ja käyttää. Valvonnan mahdollistamiseksi lainsäädännössä tulee edellyttää metsästäjän yhteystietojen merkitsemistä rautoihin. Lisäksi on säädettävä siitä, kuinka usein metsästysrauta tulee vähintään tarkistaa. Myös rauhoittamattomien jyrksijöiden pyynnissä käytetyille loukuille tulisi asettaa säädöksiin kriteerit, joiden mukaan loukkujen toimivuus ja tehokkuus tulisi testata.⁹

Lainsäädäntöä tulee muuttaa haitallisiin vieraslajeihin kuuluvien eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta minkki, kuten myös muut haitallisiin vieraslajeihin kuuluvat eläimet, supikoira ja piisami, tulisi palauttaa takaisin metsästyslain riistaeläinluetteloon. Tämän seurauksena niiden pyyntiin vaadittaisiin metsästäjäutkinto ja niille turvattaisiin pesimäaikainen rauhoitus, mikä takaisi nykyistä paremmin eläinsuojelulain vaatimusten toteutumisen.

Lopuksi haluan tuoda esiin viitaten kansalaisaloitteen huomioon luonnonvaraisten eläinten auttamisesta, että lainsäädännössä tulisi asettaa viranomaistoimijoille nykyistä selkeämmät vastuut luonnonvaraisten eläinten auttamisen ohjauksesta ja toteutuksesta, jotta apua tarvitsevien luonnonvaraisten eläinten auttamisvelvollisuuden toteutuminen varmistettaisiin nykyistä paremmin. Luonnonvaraisten eläinten hoitoon tulisi myös suunnata lisää resursseja. Suomeen on myös tarpeen perustaa luonnonvaraisten eläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta, joka tukee viranomaisten ja sidosryhmien välistä yhteistyötä sekä tekee ehdotuksia ja lausuntoja luonnonvaraisten eläinten hyvinvoinnin pitkäjänteiseksi kehittämiseksi.

Saara Kupsala

Eläinsuojeluasiainmies

⁹ Baker, S.E. et. al. 2022. An assessment of animal welfare impacts in wild Norway rat (*Rattus norvegicus*) management. *Animal Welfare*, 31:1, 51-68. <https://doi.org/10.7120/09627286.31.1.005>.